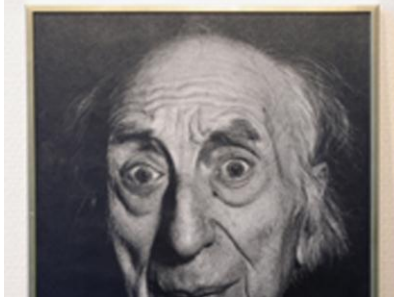

Beleidsplan 2012-2015

SLV

***Het Stedsmuseum Leidschendam-Voorburg:
podium voor kunst, cultuur en geschiedenis
TOEN, NU EN IN DE TOEKOMST***

Vastgesteld door het Bestuur van het Stedsmuseum d.d. 22 maart 2012

Inhoud

1	ALGEMENE POSITIONERING	3
1.1	Missie	3
1.2	Inleiding	3
1.3	Sterkte/zwakte	3
1.4	Platformfunctie, samenwerking met partners	4
1.5	Focus.....	5
1.6	Randvoorwaarden: ethiek en onder- en bovengrens.....	6
2.	FINANCIËN EN ORGANISATIE:.....	7
2.1	Financiën.....	7
2.2	Sponsor- en fondsenwerving	7
2.3	Donateurs	7
2.4	Toegangsprijs	8
2.5	Zaalverhuur of courtage?	8
2.6	Organisatiestructuur en vrijwilligersbeleid	8
2.7	Afvloeien betaald personeel 2012-2015	9
3.	PUBLIEK EN PRESENTATIE:.....	10
3.1	Marketing: doelgroepen en bereik.....	10
3.2	Inrichting	11
3.3	Vaste tentoonstelling	11
3.4	Wisselexposities	12
3.5	Onderwijs.....	13
3.6	Activiteiten samen met Trias.....	13
3.7	Programmering	14
3.8	Samenwerkingen.....	14
3.9	Winkel.....	14
4.	COLLECTIE.....	15
4.1	Speerpunten 2012-2015 voor het collectiebeleid.....	15
4.2	De bestaande collectieopbouw	15
4.3	De gewenste collectieopbouw: acquisitie en afstoting	16
4.4	Registratie, digitalisering.....	16
4.5	Behoud en beheer.....	17
4.6	Bruikleenverkeer	17
4.7	Onderzoek.....	18
5.	FACILITAIRE ZAKEN	20
5.1	Gebouw- en inventarisbeheer	20
5.2	ICT.....	20
5.3	Veiligheidszorg	20
5.4	Verzekeringen.....	21

1 ALGEMENE POSITIONERING

1.1 Missie

Het Stadsmuseum wil in 2015 een plek zijn waar kunst en cultuur niet alleen aangeboden, maar vooral ook gemaakt wordt. De interactie van bezoekers, (amateur)kunstenaars en (amateur)historici met elkaar en met de collectie van het Stadsmuseum moet leiden tot een synergie waaruit weer nieuwe initiatieven in de gemeente Leidschendam-Voorburg voortvloeien. Daarbij biedt het museum voor de beleving, gedachtewisseling en creatieve impulsen plaats voor jong en oud. De collectie biedt alle nieuwe creativiteit een context en startpunt, die is geworteld in het oude en recente verleden van kunst en cultuur op dit plekje aarde.

1.2 Inleiding

In 2011 veranderde het zicht op de toekomst van het Stadsmuseum Leidschendam-Voorburg radicaal. Onder een aantal van de voornemens uit eerdere beleidsplannen, zoals het voornemen van een bi-locatie in Leidschendam, kwam een einde als gevolg van gemeentelijke bezuinigingen. Deze werden verwoord en vastgesteld in de voorjaarsnota van de gemeente Leidschendam-Voorburg 2011-2015. Niet alleen werd de reserve, bestemd voor een eventuele nieuwbouw en/of bi-locatie, aan de museumfunctie onttrokken, tevens werd de structurele subsidie die het museum ontvangt van de gemeente stapsgewijs afgebouwd tot in 2015 een bezuiniging van 40% is bereikt ten opzichte van de subsidie anno 2011. De enige flexibele kosten waar het museum substantieel op kan bezuinigen, zijn de personele kosten. Overige posten zijn niet voldoende om de grote bezuiniging op te vangen.

Tegelijkertijd werd het besluit genomen om de plannen tot verbouwing van het museum aan de Herenstraat wèl door te zetten. Deze verbouwing, voorzien voor de zomer van 2012, heeft voornamelijk tot gevolg dat de begane grond van pand Herenstraat 97 aan de expositieruimte van Herenstraat 101 toegevoegd kan worden. Daarnaast kan de publieksontvangst verbeterd worden, wordt de zaal voor groepsactiviteiten ('filmzaal') de helft groter en wordt het museum op de eerste etage van het pand Herenstraat 101 anders ingedeeld. In de plannen is ook opgenomen een budget 'museale vernieuwing', voor vervanging en herinrichting van de vaste expositie en de kantoorinventaris.

De bezuinigingen treffen in Leidschendam-Voorburg nagenoeg alle culturele partners. De grotere spelers, zoals de bibliotheek Aan de Vliet, Huygensmuseum Hofwijck en de Stichting Trias, worden bovendien allen zwaar getroffen. Dit heeft invloed op het speelveld, waarbinnen het Stadsmuseum opereert.

De bovenstaande ontwikkelingen nopen tot een herziening van het oude beleid en dwingen voor het museum een koerswijziging af.

1.3 Sterkte/zwakte

Een analyse van de positie van het museum in deze situatie is nuttig. Daarmee wordt vooral gekeken naar de sterke en zwakte punten nà de verbouwing en herinrichting en de gevolgen van de politieke beslissingen in 2011.

Sterke punten:

- Een goed geoutilleerde expositieruimte, van ongeveer 130 vierkante meter op de begane grond en ongeveer 65 vierkante meter op de eerste verdieping;
- Een traditie van tentoonstellingen, met bijbehorende adressenbestanden, perscontacten enzovoorts;
- Een netwerk van contacten en collectiestukken met lokale kunstenaars;
- Een goed contact met het basisonderwijs middels het Cultuurmenu;
- Een centrale locatie in de oude binnenstad van Voorburg;
- Een netwerk en goed contact met andere culturele instellingen in Leidschendam-Voorburg;
- Een veertigtal loyale vrijwilligers;
- Een tweehonderdvijftig donateurs.

Zwakke punten:

- Gebrek aan betaalde, professionele krachten;
- Gebrek aan structurele sponsoring, zakelijke donateurs;
- Een divers pakket aan inhoudelijke taken, van historie tot kunst;
- Geen duidelijk profiel;
- Tekort aan depotruimte voor de collectie;
- Geen structurele contacten met het middelbaar onderwijs;
- Geen beeld van doelgroepen of een marketingstrategie;
- Wel een website, geen social media beleid;
- Geen vastgelegde veiligheidsprocedures.

Het is deze sterkte/zwakte analyse die ten grondslag ligt aan de missie voor de jaren 2012-2015. Die luidt: “Het Stadsmuseum wil in 2015 een plek zijn waar kunst en cultuur niet alleen aangeboden, maar vooral ook gemaakt wordt. De interactie van bezoekers, (amateur)kunstenaars en (amateur)historici met elkaar en met de collectie van het Stadsmuseum moet leiden tot een synergie waaruit weer nieuwe initiatieven in de gemeente Leidschendam-Voorburg voortvloeien. Daarbij biedt het museum voor de beleving, gedachtewisseling en creatieve impulsen plaats voor jong en oud. De collectie biedt alle nieuwe creativiteit een context en startpunt, die is geworteld in het oude en recente verleden van kunst en cultuur op dit plekje aarde.”

Deze missie is gestoeld op het inzetten van de sterke punten ten behoeve van het culturele veld in Leidschendam-Voorburg. De partners kunnen op die manier helpen met het oplossen van het grootste manco (gebrek aan menskracht en daarmee scheppend vermogen). Het netwerk kan ook helpen in het bouwen van een steviger financieel fundament. In de missie wordt met nadruk de collectie genoemd, aangezien het bewaren van dit erfgoed de centrale functie van het museum vormt en haar onderscheid van andere spelers in het veld.

Op deze eigenzinnige wijze wordt invulling gegeven aan ‘cultureel ondernemerschap’.

De missie is in zijn kern nog altijd een voortzetting van de doelstelling van de stichting zoals omschreven in de statuten van het Stadsmuseum, namelijk (deel-citaat) ‘bevorderen van kunst en cultuur in Leidschendam-Voorburg’. Uiteindelijk ziet het Stadsmuseum zich als een culturele instelling voor het nut van de gemeenschap in Leidschendam-Voorburg.

1.4 Platformfunctie, samenwerking met partners

Om vorm te geven aan de platformfunctie is structuur noodzakelijk. Voor een kleine instelling als het Stadsmuseum is het niet doenlijk om met de eigen organisatie individuele initiatieven te selecteren, beproeven, kanaliseren en uit te voeren. Veel meer ligt het voor de hand als ‘partners’ de verenigingen en stichtingen te zien, die op het gebied van kunst en cultuur in de gemeente Leidschendam-Voorburg actief zijn. Daarbij is te denken aan de kunstenaarsvereniging ArtiBrak, Stichting Trias, Bibliotheek Aan de Vliet, Historische Vereniging Voorburg, Mooi Voorburg, Archeologische Werkgroep Leidschendam-Voorburg, Erfgoed Leidschendam, het gemeentearchief Leidschendam-Voorburg en nog veel meer ‘partners’. Deze stichtingen en verenigingen zijn partners, maar zij zijn nadrukkelijk ook ‘klanten’. Het bezoekerscijfer van het museum geeft aan hoe relevant het museum is in de gemeenschap en daarbuiten, maar geeft niet aan hoe succesvol het is in haar doelstelling. Ook in termen van ‘verdienmodel’ en geldstromen moet worden beseft dat de ‘partners’ als ‘klanten’ moeten worden binnengehaald en via hen ook een deel van de inkomstenstroom verloopt.

Deze partners onderscheiden zich nadrukkelijk van anderen, waar incidenteel mee kan worden samengewerkt in projecten of arrangementen, zoals bijvoorbeeld de prettige samenwerking met de Salonboot Delft/Den Haag. Het grote verschil is dat de bovenstaande partners in het Stadsmuseum Leidschendam-Voorburg aanbod voor het publiek – tentoonstellingen, evenementen – genereren. Dit gezamenlijke genereren van cultureel aanbod zal op den duur ook een meerwaarde moeten krijgen. Van de cross-overs en interdisciplinaire ontmoetingen valt te verwachten dat op den duur ook weer nieuwe vormen ontstaan in het creatieve proces, een nieuwe vorm- en beeldtaal waar uiteindelijk alle partijen sterker van worden. Eén plus één is drie.

De ‘bezoekers’ van het museum worden uitgedaagd om tentoonstellingen te bezoeken en aan evenementen deel te nemen, cursussen en workshops te volgen. Bovendien kunnen zij door lid te worden van een vereniging of stichting waar het Stadsmuseum mee samenwerkt, ook op eenvoudige

en logische wijze 'ineens' tot aanbieder c.q. medewerker van een tentoonstelling of cursus worden. Op dat moment behoren ze tot de 'partners' van het museum.

Het is de inzet om met verenigingen en stichtingen samenwerkingsovereenkomsten aan te gaan, waarin met hen afspraken worden gemaakt over de ruimtes, de periodes waarin die ter beschikking worden gesteld en de aard van de activiteiten die worden georganiseerd. Daarbij wordt in de overeenkomst –we streven naar tweejaarlijkse overeenkomsten – ook geregeld welke vergoeding het museum krijgt, welke diensten het daarbij levert, hoe de activiteit in relatie staat tot de museumcollectie en deze eventueel wordt ingezet en hoe wordt omgegaan met de openstelling. Het lijkt raadzaam om in deze met elke vereniging of stichting een aparte overeenkomst aan te gaan, maatwerk af te spreken. Deze overeenkomst dient ook om een tijdige programmering van het publieksaanbod te kunnen realiseren.

1.5 Focus

Het Stadsmuseum heeft in 2007 een beleidsplan opgesteld in samenspraak met de gemeente, waarin het een zeer groot takenpakket voor haar rekening nam. Het museum zou zich bezighouden met het presenteren van de geschiedenis van Leidschendam-Voorburg binnen en buiten het museum, met het presenteren van topstukken uit de collectie, met educatie in het cultuurmenu, met kunstzinnige vorming, kunstonderwijs, wijkgerichte projecten, tentoonstellingen organiseren op het gebied van kunst én geschiedenis in de breedste zin des woords, zowel objecten verzamelen uit de oude kunst, hedendaagse kunst, pre-historische artefacten, historische artefacten in de breedste zin des woords...enzovoorts, enzovoorts.

Er zijn twee goede redenen om een dergelijk brede aanpak voor de komende jaren af te wijzen. Ten eerste zullen hiervoor eenvoudigweg de middelen ontbreken. Personeel en financiën om deze ambities waar te maken ontbreken. Ten tweede heeft het museum, juist als het klein blijft, sterkte behoefte aan een duidelijk profiel. Om een museum te worden waar vrijwilligers, partners, bezoekers, sponsors, donateurs, exposanten, iedereen die erbij betrokken is een gevoel te geven dat het museum ook daadwerkelijk van hen is, heeft een museum een duidelijk profiel nodig. De 'sense of ownership', zoals Amerikaans museologen zo graag zeggen, wordt veel sterker naarmate een museum een kenmerkende identiteit heeft. Je moet immers weten waarmee je je associeert, zodra je dat doet. Iedereen binden met wel heel weinig lukt per definitie niet, en wie in de communicatie nog op wil vallen, moet herkenbaar zijn. Dat betekent focus uit tweeërlei motieven: de middelen en de herkenbaarheid.

De belangrijkste focus is inhoudelijk. In het geval van het Stadsmuseum betekent dat een keuze tussen geschiedenis en kunst. Historische tentoonstellingen zijn doorgaans arbeidsintensiever dan 'pure' kunsttentoonstellingen, zeker wanneer dezen van levende kunstenaars zijn. Bij historische exposities zal men namelijk meer moeite moeten doen om de context, het verhaal, te onderzoeken en in beeld te brengen. Hiervoor wordt vaker de toevlucht genomen tot multi-mediale communicatie middelen. De historische kennis – het onderzoek – is bovendien ook een belangrijke voorwaarde. De collectie van het Stadsmuseum op historisch gebied is bovendien zeer gefragmenteerd. De oudste stukken, die samenhangen met de Romeinse historie, zijn geen eigendom van het museum, maar van twee belangrijke bruikleengevers: het Rijksmuseum van Oudheden en de Provincie Zuid-Holland. Op het gebied van de canon van Leidschendam-Voorburg is slechts een zeer beperkte collectie voorhanden. De historische presentatie – vooral rond de Romeinen en prinses Marianne – speelt een belangrijke rol in het educatieve aanbod, dat gretig aftrek vindt.

Qua kunst concentreert de collectie van het museum zich op de periode na de Tweede Wereldoorlog. Er is een redelijke collectie vooral topografische schilderkunst (land- en dorpsgezichten) en een sterke en specialistische collectie beeldhouwkunst. De laatste bevat werk van veel kunstenaars van beeldhouwers uit de periode 1950-1970, die grote invloed op de Nederlandse beeldhouwkunst hebben bevat. Daarbij is het aandeel van de zogenoemde 'Nieuwe Ploeg' opvallend. Tegelijkertijd geldt voor de topografische schilderkunst, dat deze weliswaar niet op nationaal niveau esthetisch meten kan, maar op regionaal niveau grote waarde heeft omdat de schilderijen de oude omgeving van Leidschendam-Voorburg weergeven.

Het Stadsmuseum maakt voor de periode 2012-2015 de keuze, zich te profileren als platform voor culturele instellingen in Leidschendam-Voorburg. Haar eigen focus voor inhoudelijke activiteiten – van exposities tot evenementen – zal liggen op het gebied van haar kunstcollectie. Het museum zal

zich inzetten om deze collectie te vergroten en versterken, en kunstenaars aanmoedigen om met deze collectie als startpunt nieuwe kunst te verwezenlijken.

Ook voor geschiedenis is plaats, alleen zal het museum zich hierin passief opstellen en vooral onderdak verlenen aan historische tentoonstellingen van derden. Tenslotte, op de eerste verdieping zal het museum een kleine historische presentatie inrichten, vooral gericht op het onderwijs. Deze tentoonstelling wordt versterkt door de topografische collectie, is klein en semi-permanent.

1.6 Randvoorwaarden: ethiek en onder- en bovengrens

De voorgenomen bezuiniging heeft de vraag opgeroepen, tot welk punt het museum haar taak nog naar behoren kan uitvoeren. Op welk punt stel je vast dat dit niet meer kan, en sluit je noodgedwongen het museum? Wat is, aan de andere kant van de medaille, de ambitie die je denkt nog wel te kunnen halen?

Aan de ondergrens ligt voor het Stadsmuseum Leidschendam-Voorburg een aantal voorwaarden, waaraan voldaan moet zijn om de continuïteit in stand te houden. Deze zijn:

- Dat de overheidssubsidie voldoende is voor het dragen van de vaste lasten;
- Dat er uitzicht moet zijn op het in dienst houden dan wel nemen van een betaalde part-time coördinator voor het museum;
- Dat het museum in haar uitoefening kan voldoen aan de normen van het Nationaal Museumregister;
- Dat het museum in haar uitoefening de instandhouding van de gedragsregels uit de Ethische Code voor de musea van de ICOM kan garanderen;
- Dat het museum kan instaan voor in elk geval een verantwoorde passieve conservering van de collectie (behoud erfgoed);
- Dat er voor de activiteiten van het museum afdoende belangstelling is van publiek, gebruikers en vrijwilligers. Wat 'voldoende' is wordt bewust niet gedefinieerd.

Het ambitieniveau van het Stadsmuseum Leidschendam-Voorburg kenmerkt zich door de volgende gestelde doelen:

- Minstens drie exposities per jaar;
- Hiervan er minstens één als Stadsmuseum inhoudelijk in te vullen;
- Hiervoor met minstens verschillende partners in een jaar samen te werken;
- Nieuwe doelgroepen aan te trekken, met name jongeren;
- Tentoonstellingen en activiteiten te organiseren die van regionaal niveau en uitstraling zijn;
- Per jaar gemiddeld rond de 9.000 bezoekers te trekken;
- De collectie te kunnen versterken door afstoting van niet meer zinvolle, en acquisitie van zinvolle stukken;
- Voldoende sponsors, donateurs en vrijwilligers aan zich te binden om de financiële en personele middelen te hebben voor uitvoering van deze activiteiten.

2. FINANCIËN EN ORGANISATIE

2.1 Financiën

Aan de inkomstenkant zijn de belangrijkste aannames de afbouw van de gemeentelijke subsidie en het vertrouwen dat de inkomsten uit eigen activiteiten in elk geval op het oude niveau kunnen worden gehandhaafd. Met oude niveau wordt bedoeld als ijkjaar de begrotingen 2009-2010.

Ten aanzien van de donateurs wordt gestreefd naar een vergroting van de inkomsten, die op bescheiden wijze in de meerjarenbegroting is opgenomen. Alhoewel nadrukkelijk gezocht wordt naar vergroting van eigen inkomsten, door middel van sponsor- en fondsenwerving en zaalhuur, wordt in de meerjarenbegrotingbewust niet op een dergelijke vermeerdering van middelen vooruit gelopen. Aan de uitgavenkant is de belangrijkste ontwikkeling dat als gevolg van de afbouw in subsidie het betaalde personeel grotendeels afvloeit. Hiervoor zijn kosten voor outplacement en frictiekosten (kantonrechterformule) in de begroting opgenomen. Tegelijkertijd blijkt dat er, mits de inkomsten niet tegenvallen, wellicht nog wel enige ruimte voor professionele ondersteuning is.

De kosten voor het kantoor en de museale taken zijn bijna op een minimum niveau gesteld. Daarbij is ten aanzien van het kantoor op te merken dat het in de toekomst, gezien de geringe middelen, verstandig is om per project 'kantoorkosten' in te calculeren, al is het maar verbruik van printer, enveloppen, porti etc. De intensiteit hiervan hangt immers nauw samen met het activiteitsniveau.

2.2 Sponsor- en fondsenwerving

Voorheen is de financiering van het museum grotendeels opgebracht door een mix van gemeentelijke overheid (circa 70%), fondsen (projecten) en eigen inkomsten (circa 30%). Het waren de fondsen – soms aangevuld met particulieren en bedrijven – die projecten mogelijk maakten, en de gemeente in combinatie met de eigen inkomsten die de structurele exploitatie financierden.

Tot dusver weinig belangrijk waren particulieren en bedrijven, hier 'sponsor' genoemd (in tegenstelling tot het 'fonds', de institutionele goede doelen geldstroom). Met uitzondering van prinses Marianne – maar ook toen voor een klein percentage – hebben bedrijven geparticipeerd in de financiering van museumactiviteiten.

De uitdaging zal zijn om de fondsen, waar goede banden mee bestaan, vast te houden, de eigen inkomsten niet teveel terug te laten lopen én meer financiële middelen van bedrijven en particulieren aan te trekken. Daarbij is de inzet van digitale middelen interessant, omdat dit vooral tijd en weinig financiële inzet vraagt (ideaal voor een vrijwilligersorganisatie).

De fondsen- en sponsorwerving moet voortdurend in de aandacht van het museum zijn en maakt deel uit van de structurele taken die moeten worden uitgevoerd. Daarom moet op dit gebied een werkgroep ingesteld worden en actief zijn, die op gezag en onder verantwoordelijkheid van het bestuur de sponsor- en fondsenwerving voorbereid en uitvoert.

Een apart plan voor sponsor- en fondsenwerving is in de maak, in samenspraak met een voorlopig ingestelde werkgroep, waarin de voorzitter en een vrijwilliger uit het bedrijfsleven zitting heeft alsmede iemand met know-how van digitale marketing.

2.3 Donateurs

Anno 2011 heeft het museum ongeveer 250 betalende donateurs, voor een bijdrage van minimaal € 20 per jaar. Hiervoor krijgen de donateurs een jaarlijkse nieuwjaarsbijeenkomst, uitnodigingen voor openingen en gratis toegang tot het museum voor één persoon.

Het aantal donateurs is niet ongebruikelijk voor een museum van de omvang van het Stadsmuseum Leidschendam-Voorburg. Desondanks is het ongetwijfeld nog enigszins mogelijk uitbreiding van het aantal donateurs te realiseren. Opvallend is dat het museum anno 2011 geen zakelijke donateurs of vrienden heeft. Veel musea hebben naast het gewone, relatief goedkope donateurschap, ook donateurs of vrienden die meer betalen maar er ook meer voor terug krijgen. Daarbij wordt ook vaak gemikt op zakelijke donateurs, bijvoorbeeld uit het MKB, die niet als grote sponsor op kunnen treden maar wel meer willen bijdragen dan een paar tientjes per jaar – mits er ook meer tegenover staat. Voorbeelden zijn het Museum Beelden aan Zee en het Scheepvaartmuseum in Amsterdam.

Het Stadsmuseum zal in de komende jaren vele vrijwilligers nodig hebben. Het is logisch dat er ook personen zijn die geen tijd, maar wellicht wel geld willen bijdragen aan de gemeenschappelijke

doelstelling. Tegelijk met het werven van nieuwe vrijwilligers, zouden er dus diverse vormen van donateurschap en tegenprestaties kunnen worden uitgewerkt en aangeboden.

Te denken valt bijvoorbeeld aan het volgende model:

- Gewone donateur: € 25 per jaar. Nieuwjaarsborrel, uitnodiging openingen, 1 persoon gratis toegang;
- Gouden donateur: € 100 per jaar. Als boven, maar tevens een introduc e  n alle gezinsleden gratis toegang;
- Museum-bondgenoot: € 500 per jaar, als boven, maar tevens vermelding op een bord in het museum met 'bondgenoten', een exemplaar van alle in het museum uitgegeven publicaties per jaar, en uitnodiging voor een 'bondgenoten vergadering' per jaar.

2.4 Toegangsprijs

Het Stadsmuseum heeft elke bron van inkomsten hard nodig, zelfs al zijn er goede ideële gronden voor gratis toegang. Tegelijkertijd is het ook in termen van 'ondernemerschap' belangrijk om te weten waar de prijselasticiteit voor je product ligt. Wordt de toegang te duur, kun je daarmee de bezoeker weggagen. Een niet onbelangrijke factor bij het vervullen van de platform functie is bovendien de wens van de partner, die in een bepaalde tijdsfactor het publieksaanbod genereert. In hoeverre is de doelstelling van de partner, om laagdrempelig te zijn, of juist niet?

Een vorm die al deze factoren in ogenschouw neemt, is een 'normprijs' vast te stellen op basis van een onderzoek naar de juiste prijs/kwaliteit verhouding (de prijselasticiteit te bepalen). Van deze 'normprijs' kan in ruil voor een verhoging van de huur of andere zakelijke afspraak met de partner, waarmee een samenwerkingsovereenkomst is gesloten, worden afgeweken – hetgeen in de overeenkomst wordt geregeld.

Voorbeeld: de normprijs voor het museumbezoek voor een volwassen bezoeker zonder korting is gesteld op € 5, maar de tentoonstellende Vereniging van Kunstliefhebbers vindt dat zoveel mogelijk mensen toegang zouden moeten hebben. In de overeenkomst wordt afgesproken dat tijdens de jaarlijkse exposities van de Vereniging van Kunstliefhebbers in de maanden januari en februari de toegang tot het museum gratis is, maar het museum hiervoor schadeloos wordt gesteld met een bedrag van € 3500, omdat ongeveer 700 betalende bezoekers door beide partijen als een redelijke aanname wordt gezien.

Ten aanzien van evenementen – workshops, lezingen en dergelijke – zou moeten gelden dat de deelnemer aan de activiteit niet naast zijn deelname ook nog betaald voor het museumbezoek. De prijzen voor de activiteiten – dat is in ieders belang gezien de platform functie – moeten laagdrempelig blijven. In veel gevallen zal bovendien gelden dat de deelnameprijs aan de activiteit opbrengsten voor de organiserende culturele partner zijn, terwijl het museum verdient aan de zaalhuur.

Voorbeeld: Club van Kunstprofessoren organiseert een lezing. Zij betalen het museum een zaalhuur volgens normprijzen, maar innen zelf nog entree en houden dit geld om hun activiteit mee te financieren.

2.5 Zaalverhuur of courtage?

Ook in termen van 'verdienmodel' en geldstromen moet worden beseft dat de 'partners' als 'klanten' moeten worden binnengehaald en via hen ook een deel van de inkomstenstroom verloopt. Daarbij is het te verkiezen voor het museum, dat immers geen winstoogmerk heeft maar wel een financiële basis behoeft, om ruimte te verhuren voor bedragen die haar op jaarbasis voldoende inkomen verstrekt (plus de subsidie) aan groepen die aan de doelstelling van het museum voldoen. Dat is een model dat ervan uitgaat dat het museum vooral een platform is en geen mede-aanbieder. Wanneer de kunstenaars – die ook ondernemers zijn – exposeren, is het risico van wel of niet verkopen voor hen. De zaalhuur wordt gedifferentieerd al naar gelang de commercialiteit van de gebruiker. Er wordt onderscheid gemaakt tussen commerciële gebruikers, culturele stichtingen en verenigingen en particulieren. Met structurele partners worden tweejaarlijkse contracten afgesloten.

2.6 Organisatiestructuur en vrijwilligersbeleid

Momenteel werkt het museum met een kleine, professionele staf (3,2 fte) en ongeveer veertig vrijwilligers. In de toekomst is er maximaal nog 0,5-0,75 fte betaalde arbeid in het museum. Daarbij zou iemand nodig zijn die beschikt over zowel museale als organisatorische kennis. De museale kennis is belangrijker dan bijvoorbeeld de kennis van geschiedenis of kunsten, omdat de laatste kennis in het vrijwilligersveld te vinden is en de eerstgenoemde niet. Bovendien is het die kennis die het museale karakter van het museum kan waarborgen. Naar een dergelijke functionaris zal dan op dat vlak ook wel serieus geluisterd moeten worden – als het ware een organisator, inspirator  n waakhond als het

gaat om de regels van het museumspel, zeker op gebied van behoud en beheer. Het uitvoerende werk moet in belangrijke mate gedaan worden door vrijwilligers. Het is niet ondenkbaar dat, wanneer de financiële ontwikkeling minder in plaats van meer ruimte zou bieden, er zelfs gedurende afzienbare tijd geheel geen betaalde arbeid in het museum is.

Nog afgezien van de implicaties hiervan voor het vrijwilligersbeleid, heeft dit tot gevolg dat er behoefte is aan een duidelijke organisatiestructuur. Ook wanneer niet alle functies zijn ingevuld, moet voor alle partijen duidelijk zijn welke functies er zouden moeten worden vervuld. In een dergelijke organigram moeten alle museale functies die voortvloeien uit de ICOM definitie van musea zijn vertegenwoordigd. Hierbij valt te denken aan het verzamelen, conserveren, ontsluiten en onderzoeken van een collectie en het presenteren hiervan. Ook de platform functie moet in de organisatiestructuur zijn vertegenwoordigd.

Er is aanvang 2012 een werkgroep samengesteld, die een vrijwilligersbeleid en een organigram voor de nieuwe organisatie zal opstellen. Deze werkgroep bestaat uit drie vrijwilligers, een lid van het bestuur, en de directeur/conservator. Zij doen een voorstel aan het bestuur, dat vervolgens de nieuwe structuur vaststelt. In dat voorstel is tevens besloten een voorstel voor een vrijwilligersbeleid: overeenkomsten ja dan nee, werving en selectie, bedrijfscultuur, scholing, vergoedingen, verzekeringen, begeleiding en omschrijving van verantwoordelijkheden. In de beleidsplannen collectie en veiligheidszorg worden bovendien werkinstructies voor de vrijwilligers opgenomen.

2.7 Afvloeiën betaald personeel 2012-2015

Uit de financiële prognoses blijkt dat het nauwelijks mogelijk zal zijn betaald personeel in dienst te houden, tenzij de inkomsten sterk worden verhoogd. Er zal wel behoefte zijn aan coördinatie en professionele kennis. Mogelijk kan – al dan niet van verzelfstandigde huidige medewerkers – een deel van de behoefte op projectbasis worden ingehuurd. Deze constructie is bijvoorbeeld denkbaar voor het Cultuurmenu, waarvoor een geormerkte subsidie van de gemeente wordt ontvangen. Op die wijze worden werkgeverslasten en vooral –risico omzeild, wanneer de begroting eigenlijk geen marges kent voor het inhuren van vaste krachten.

Het huidige personeel vloeit deels via natuurlijk verloop af. Een aantal contracten verlopen per 2013. Twee medewerkers zijn in vaste dienst; hiervoor moet een ontslagprocedure worden gestart.

Voor het gehele personeel geldt dat er een budget ter beschikking is gesteld voor outplacement en eventuele bijscholing. Dit is een budget uit de lopende begroting van het museum. Er zijn geen aanvullende gemeentelijke gelden voor dit doel ter beschikking. Dit impliceert ook dat voor het personeel in vaste dienst, dat recht heeft op een ontslagvergoeding volgens de kantonrechtersformule, een ontslag moet worden aangevraagd op een tijdstip dat deze vergoeding nog uit de afbouwende subsidie kan worden gefinancierd. Met de gemeente zal dan wel een regeling moeten worden getroffen aangaande vooruitlopende subsidieoverboekingen. Immers, er moeten vergoedingen worden betaald door vooruit te lopen op het ‘sparen’ en niet uitgeven van een gedeelte van de subsidie.

Het tijdsplan overziend, zal de eerste aderlating plaats vinden begin 2013, waarna de administratieve medewerkers – met een vast contract – als enigen nog werkzaam kunnen zijn in het museum. Hun ontslag moet vervolgens in de winter van 2013-2014 plaats vinden, zodat het nog resterende budget van 2014 (dat wat meer wordt uitgekeerd dan de definitieve, verlaagde subsidie van 2015) kan worden ingezet voor de ontslagvergoedingen.

Het heeft de voorkeur wanneer het outplacement traject werkt, en deze medewerkers al in de loop van 2013 naar een andere werkgever zijn doorgestroomd. Dat is zowel uit sociaal oogpunt als economisch oogpunt voor eenieder de beste weg. Garantie dat dit ook lukt is niet te geven.

Bij het bereiken van het einde van het jaar 2012 moet de vrijwilligersorganisatie in de steigers staan. Alleen zo kan een zinnige overdracht plaats vinden. Bovendien hebben de vrijwilligers dan in de laatste maanden van 2012 en het eerste halfjaar van 2013 nog ondersteuning van professionele krachten.

3. PUBLIEK EN PRESENTATIE

3.1 Marketing: doelgroepen en bereik

Het Stadsmuseum heeft meer dan ooit behoefte aan een uitgewerkt marketingplan, waarin de doelgroepen van het museum worden omschreven en ook de wijze wordt ingevuld, waarop deze groepen worden bereikt. Dit temeer daar na 2012 waarschijnlijk veelal vrijwillige krachten voor de uitvoering van de plannen moeten zorgen. Bovendien is er het risico, dat de platform functie leidt tot versnippering van aandacht en middelen.

Stappen om tot een marketingplan – ook een digitaal marketing plan – te komen, zijn al gezet. Daarbij is samenwerking gezocht met de Hogeschool Rotterdam (Vrije Tijdsmanagement). Tevens zijn gekwalificeerde vrijwilligers gevonden die hierbij een belangrijke rol kunnen spelen. Vooruitlopend op het marketingplan (voorzien maart 2012) hier in algemene termen een aantal belangrijke overwegingen, die van invloed zijn op het algemeen beleid.

In het kader van de platform functie, zijn er groepen die zowel klant als partners zijn: (amateur)kunstenaars en – historici, ‘cultuurgenieters en -makers’ zijn de belangrijkste onder hen. Dit hoeven niet persé hoogopgeleide personen te zijn. Het zijn wel personen met een afgebakende interesse.

Belangrijke doelgroepen voor het Stadsmuseum zullen zijn:

- lokaal en regionaal basis- en middelbaar onderwijs;
- individuele bezoekers tussen 20 en 40 jaar;
- de MJK-houders (vnl. 55+ -ers), allen uit de regio;

Aan elke van de drie hoofd doelgroepen van met museum hangt een aanbod én een ruimte waar dit aanbod zich op concentreert:

Onderwijs – historische opstelling eerste verdieping, groepsruimte

Het Stadsmuseum zal het cultuurmenu basisonderwijs voortzetten en het aanbod voor het middelbaar onderwijs in 2012 en 2013 uitbouwen. Doelstelling van de educatieve projecten is dat leerlingen leren na te denken over kunst en geschiedenis. Het museum wil meer inzetten op interactieve programma's die zowel in groepsverband als individueel (digitaal) kunnen worden gebruikt. Het onderwijs is de hoofdgebruiker van de nieuw te maken semi-permanente historische opstelling op de eerste verdieping van het museum. Deze groep wordt bereikt in georganiseerd verband (cultuurmenu, contacten met de scholen.) Uitstraling die we wensen: laagdrempelig, maar niet belerend en nog altijd museaal; verrassend. Er worden aanknopingspunten gezocht bij de eigen leefomgeving . Inhoudelijke speerpunten: Romeinen, Prinses Marianne, kunstzinnige vorming.

Jeugdigen (20-40 jaar) – groepsruimte, digitaal aanbod, wisselexposities

Uit onderzoek blijkt (Sociaal Cultureel Planbureau, Nederlandse Museum Vereniging) dat deze groep wel degelijk cultuurminnend is, mits er mogelijkheden bestaan tot participatie / zelf meedoen. Deze groep komt niet primair om te kijken, maar om te reflecteren en zelf te doen. Hier ligt de winst van samenwerking met Stichting Trias, die i.s.m. het museum cursussen, workshops etc. aan kunnen bieden die aansluiten bij tentoonstellingen/de collectie. Deze groep kan verder worden betrokken bij het museum met sociale media. Die zouden dus vooral ingezet kunnen worden rond dit veld van ‘activiteiten’, meer dan het veld van ‘tentoonstellingsaanbod’ . Deze groep vormt de hoofdgebruiker van de workshop- en groepsruimte. Ze wordt bereikt via de partners en de sociale media. Uitstraling die we wensen: dit is de plek om creatief te zijn en te blijven

Museumkaart houders - wisselexposities

Deze groep komt primair voor de tentoonstellingen en bestaat uit doorgewinterde museumbezoekers. Zij zijn geïnteresseerd in ‘hoge’ kunst en kwalitatief goede historie en.... nostalgie (‘lage’ kunst in een herkenbaar, nostalgisch jasje). Voor deze groep kunnen primair de belangrijkste exposities worden georganiseerd, zowel op het gebied van kunst (i.s.m. bv. ArtiBrak) als op het gebied van historie (i.s.m. Hofwijck en de Historische Vereniging Voorburg). Accent ligt op kunst, om te kunnen specialiseren en

differentiatie te hebben met het aanbod van Hofwijck. Deze groep wordt vooral bereikt via de traditionele kanalen, dat wil zeggen, publicaties in geschreven pers en advertenties.

Samenwerking met Den Haag Citymarketing is van groot belang.
Uitstraling die we wensen: Voorburg is het 'Montmatre van Den Haag' (vrij naar Saskia Gras)

3.2 Inrichting

De bestemming van de ruimten na de verbouwing is als volgt:

Begane grond:

- Entree, balie
- Groepsruimte
- Expositieoppervlak wisselexposities, verdeeld in twee grote zalen en een kleine zaal
- Een klein kabinet, tussen de wanden van de ruimten op de b.g.g., tussen 97 en 101

Eerste verdieping:

- Historische expositie, verdeeld over twee ruimten en de gang
- Kantoren
- Kleine depot

Zolderverdieping:

- Werkruimten
- Archief
- Depot collectie

3.3 Vaste tentoonstelling

'Vast' zal in het museum alleen nog de eerste verdieping zijn. De ruimten op de begane grond worden gebruikt voor wisselexposities. De ruimte in de doorgang op de begane grond, tussen 97 en 101, wordt gebruikt voor het presenteren van de vele tekeningen en voorstudies van het museum, in wisselende samenstelling.

De 'vaste' tentoonstelling heeft een semi-permanent en flexibel karakter. Bedoeling is dat de opstelling fysiek dusdanig wordt gerealiseerd, dat eenvoudig objecten en kleine deelonderwerpen kunnen worden gewisseld. Op die manier kan de vaste opstelling worden geactualiseerd, bijvoorbeeld wanneer er nieuwe objecten zijn opgegraven of verworven.

Qua thematiek en karakter is de vaste tentoonstelling op de eerste verdieping te omschrijven als 'een historische tentoonstelling over stad en streek met een educatief karakter'. De doelgroep is de bezoeker die op zoek is naar de belangrijkste facetten van de plaatselijke geschiedenis én het meest opvallende historisch erfgoed – de topstukken van de museumcollectie.

De tentoonstelling wordt met hetzelfde flexibele licht- en vitrinemateriaal ingericht, als waarmee de wisselexposities zullen worden opgesteld. Het tentoonstellingsmateriaal (afgezien van tekst en beeld) is dus uitwisselbaar.

Er zijn in de historische opstelling de volgende vier elementen te onderscheiden:

- **Introductie, in de gang: 'Geschiedenis op straat'**
Tijdslijn geschiedenis Leidschendam-Voorburg aan de hand van de negen stadsbakens
In Leidschendam-Voorburg zijn in de periode 2009-2011 negen Stadsbakens geplaatst, die op een locatie herinneren aan de geschiedenis. Deze zijn gerelateerd aan de canon van Leidschendam-Voorburg én in zekere zin aan de collectie van het Stadsmuseum. Door middel van QR codes en Apps kunnen deze bakens worden gelinkt aan de museum website en op die wijze worden doorverwezen naar het museum. In het museum gebeurt het omgekeerde: het volledige verhaal wordt getoond en er wordt verwezen naar de specifieke locaties. 'Geschiedenis op straat' is de verbindende factor. De negen verhalen worden steeds getoond met tekst en beeld en één voorwerp uit de collectie van het museum, met inachtneming van de geringe beschikbare ruimte.

- Grotere ruimte, links in de gang voor de bezoeker: ‘Forum Hadriani: de Romeinen in Leidschendam-Voorburg’.
Romeinse geschiedenis is belangrijk voor het onderwijs. Bovendien is Leidschendam-Voorburg in dit opzicht in zijn geschiedenis uniek in Nederland. Het Forum Hadriani was de enige civiele stad van de Romeinen op modern Nederlands gebied. In het Archeon is in de opstelling over archeologie het Forum Hadriani opgenomen als onderwerp. In Voorburg en Leidschendam zijn in Park Arentsburgh en in de wijk De Rietvink verwijzingen naar het Romeinse verleden opgenomen. Deze verwijzingen worden opnieuw door middel van QR-codes en Apps ‘gelinkt’ aan het museum. In het museum zal men vooral de spectaculaire opgravingsresultaten zien en nieuwsgierig worden gemaakt. Het is nadrukkelijk niet de bedoeling om in deze zaal een statische en vaste presentatie over de Romeinen in zijn algemeenheid te maken. Er moet voldoende flexibiliteit zijn om eenvoudig objecten toe te voegen of weg te laten: nagenoeg alle zijn bruiklenen.
- Grotere ruimte, rechts in de gang voor de bezoeker: ‘De schatkamer van Leidschendam-Voorburg’
Hier worden de historische topstukken getoond uit de collectie van het Stadsmuseum over de geschiedenis van Leidschendam-Voorburg. Voor een volledig geschiedenisverhaal is de oppervlakte veel te gering. Daarom ligt de nadruk op stukken uit de collectie en verhalen die zij vertellen. Thema’s die daarmee zeker aan de orde zullen komen zijn de buitenplaatsen, de nijverheid (OZON o.a.), de agrarische gemeenschap van Veur-Stompwijk, de patriottentijd...
- Kleinere ruimte, tegenover de trap: ‘Prinses Marianne’.
Prinses Marianne en haar levensverhaal neemt binnen de geschiedenis een bijzondere plaats in. Bovendien heeft het museum enkele belangrijke stukken, zoals het (langdurig bruikleen) portret van Van Rossum door Koeleman en de vaas in Biedermeier stijl met het portret van Prinses Marianne. Een kleine ruimte waarin niet – zoals voorheen – een stijkkamer wordt gecreëerd maar aan de hand van een kleine, kernachtige presentatie de essentie van haar bijzondere levensverhaal wordt weergegeven. Daarbij wordt er nadrukkelijk naar gestreefd – in het verlengde van de Stadsbakens – om aan te sluiten bij zaken die nog altijd in Leidschendam-Voorburg aan haar herinneren (bijvoorbeeld het orgel in de kerk).

3.4 Wisselexposities

Een belangrijk onderdeel van het publieksaanbod van het museum in de toekomst zal worden gevormd door de wisselexposities. Daarbij is er, gezien de nieuw gecreëerde ruimte op de begane grond, gelegenheid om zowel één grotere (130 vierkante meter) als twee kleinere (van elk ongeveer 65 vierkante meter) te organiseren.

Om de platformfunctie vorm te geven is het belangrijk dat partners van het museum, waarmee samenwerkingsovereenkomsten zijn afgesloten, op regelmatige basis wisseltentoonstellingen organiseren. Daarbij is het streven dat bepaalde partners in een regelmatig patroon gebruik maken van de ruimte in het museum (zie ook: programmering). Het museum zal zelf ook nog minstens één grotere tentoonstelling per jaar organiseren. Op die manier kan vorm worden gegeven aan de eigen doelstelling en de eigen collectie zichtbaar gemaakt worden voor het publiek.

Grotere exposities zijn nodig om van tijd tot tijd bezoekers van buiten de gemeente te kunnen trekken, die voor hun inspanning – de reis – beloond willen worden met een aanbod dat aan hun verwachting voldoet. De kleinere exposities zijn juist bijzonder geschikt voor de meer lokale onderwerpen met een heel specifiek publiek.

Inhoudelijk moet het accent van de kleinere tentoonstellingen op kunst liggen. Kunsttentoonstellingen vergen, uitzonderingen daargelaten, minder voorbereiding, maken flexibeler werken mogelijk én, zeker zo belangrijk, in het geval van de kunsttentoonstellingen is het makkelijk om in te spelen op ontwikkelingen en te fungeren als ‘laboratorium’ en ‘experimenteer centrum’. Uitgangspunt zou moeten zijn dat de kunstenaar een relatie tot Leidschendam-Voorburg heeft óf zijn of haar onderwerp een relatie tot Leidschendam-Voorburg heeft. Dergelijke tentoonstellingen kunnen ook worden afgeleid uit de workshops en flankerende evenementen. Wanneer het niet zozeer gaat om een presenteren van recent werk van levende kunstenaars, maar om werk uit kunstcollecties en de eigen collectie, wordt nadrukkelijk gekozen voor werk van de Nieuwe Ploeg dan wel in bredere zin de Nieuwe Haagsche School. Het zou mooi zijn als het museum zich, zowel in collectie als presentatiebeleid, als een museum bij uitstek voor deze kunststromen kan profileren.

Natuurlijk zijn ook historische onderwerpen van lokaal belang geschikt voor kleinere tentoonstellingen. Dat zijn meestal onderwerpen die bij een gericht lokaal publiek weerklank bieden.

Het is wel raadzaam om hierbij te zoeken naar onderwerpen die bij de actualiteit aansluiten in benadering. Daarbij is vooral ook samenwerking in themajaren van provincie en of regio zinvol. Denk bijvoorbeeld aan de Blauwe Tram tijdens het jaar waarin het Erfgoedhuis Zuid-Holland aandacht wil besteden aan het erfgoed van het Openbaar Vervoer in Zuid-Holland, 2013.

Bij de grotere tentoonstellingen is het de uitdaging om combinaties te zoeken en naast de kunst projecten zoals boven omschreven, cultuurhistorische onderwerpen te programmeren. Bij deze tentoonstellingen staat in elk geval voorop dat ze interessant moeten zijn voor publiek van buiten de gemeente, op zijn minst een regionale uitstraling moeten hebben. Daarbij kan gebruik gemaakt worden van kunst en/of historische personen die grotere naamsbekendheid hebben. Een voorbeeld hiervan is de voorziene openingstentoonstelling voor najaar 2012, over kunstschilder, -restaurateur én vervalsers Theo van Wijngaarden. Deze is verbonden aan het kringetje rond meester-vervalser Han van Meegeren, en dát is een nationaal bekende figuur.

Het is van belang, zowel voor de museumprojecten als de tentoonstellingen van partners, dat er een relatie gelegd kan worden met de eigen collectie. Concreet betekent dit dat je voor de grotere tentoonstellingen eigenlijk als voorwaarde mag stellen dat er enkele relevante objecten voor het onderwerp in eigen collectie van het museum zijn (of door het project zullen komen). Daarom ook is voortdurend onderzoek naar de collectie van belang. Hieruit kunnen weer interessante onderwerpen voor tentoonstellingen voortkomen. Het museum is immers een erfgoed beherende instelling, en het is een hoofdtaak om dat erfgoed tentoon te stellen.

3.5 Onderwijs

Het onderwijs is voor het museum een belangrijke doelgroep. Daarbij is de basis de samenwerking in het gemeentelijke cultuurmenu. Met inzet van het geormerkte subsidie bedrag voor deze activiteit slaagt het museum erin elk jaar bijna 2000 leerlingen en docenten uit het basisonderwijs te ontvangen. Daarbij is uitgangspunt van het 'menu' dat elke leerling in de gemeente na afloop van de basisschool alle deelnemende culturele instellingen heeft bezocht. In het kader van het cultuurmenu biedt het museum twee programma's aan, namelijk een 'kunstles' en een 'romeinenles'. Dit is een succesformule gebleken en het museum zal deze dan ook prolongeren.

Een groep die nog veel te weinig in het museum komt, is de leerling van het middelbaar onderwijs. Hiervoor heeft museum in 2012 met steun van de Rabobank materiaal ontwikkeld ten behoeve van de brugklassen, over het 'Forum Hadriani', het Romeinse verleden van Voorburg. Voortbordurend op dit materiaal zal het museum moeten proberen richting het middelbaar onderwijs aansprekend materiaal te blijven ontwikkelen en te blijven proberen museumbezoek van deze scholen te stimuleren. Het ligt voor de hand daarmee samenwerking te zoeken met andere aanbieders. Mogelijk kan het zogenoemde 'cultuuroverleg' – de informele samenwerking met Bibliotheek, Theaters, Huygensmuseum, kunstenaars en culturele ondernemers in Leidschendam-Voorburg – daarbij een rol spelen. Immers, ook het cultuurmenu voor basisonderwijs is voortgekomen uit een dergelijke samenwerking.

Volwassen onderwijs hoort ook bij een museum. Cursussen kunstgeschiedenis worden door de zelfstandig werkende docenten Saskia Gras en Lucy Hovinga al jaren in het museum aangeboden. Dat aanbod moet niet alleen in stand gehouden worden, maar gebruik door anderen moet worden aangemoedigd. Omdat het voor het museum heel arbeidsintensief zou zijn en bovendien de specialistische kennis ontbreekt, ligt het voor de hand om de partners – van kunstenaarsvereniging tot historische vereniging – uit te nodigen om in het museum cursussen, lezingen en andere activiteiten te organiseren.

Met de Historische Vereniging en het samenwerkingsverband TOEN kan worden samengewerkt om niet alleen cursussen tot stand te brengen, maar ook onderzoek naar de collectie te doen.

3.6 Activiteiten samen met Trias

De belangrijkste rol op het gebied van activiteiten voor jeugd en volwassenen ziet het museum weggelegd voor samenwerking met de Stichting Kunsteducatie Trias. Zij immers hebben ervaring, aanbod, docenten en een netwerk van klanten in de gemeente Leidschendam-Voorburg. September 2012 ziet Trias zich gedwongen de vestiging aan de Fransstraat in Voorburg af te stoten, juist op het moment dat het museum (bijna) heropent.

Trias maakt het mogelijk dat in het museum niet alleen kunst beleefd wordt, maar ook gemaakt wordt. Allerlei cursussen immers zetten jeugd en jongeren aan tot het maken en creëren van kunst en cultuur in vele vormen. Het museum is daarbij een plek om inspiratie op te doen uit beeldende kunst in de collectie en expositie, de plek om zelf iets nieuws te scheppen – onder begeleiding – en zal zeker ook

van tijd tot tijd de plek zijn waar de resultaten van dit creatieve proces worden getoond. Omdat in het museum ook de kunstenaarsvereniging actief is, liggen bovendien interessante cross-overs voor de hand. Actief in hetzelfde huis, zal als vanzelf een synergie met nieuwe activiteiten ontstaan. Hoe dit georganiseerd moet worden, is een kwestie van goed overleg tussen Trias en het Stadsmuseum. Wellicht kan geleerd worden van ervaringen elders opgedaan. Andere musea – zoals het Stedelijk Museum Kampen – hebben al langer ervaring met een dergelijke intensieve samenwerking met stichtingen op het gebied van kunsteducatie.

3.7 Programmering

In verband met de interne organisatie, de afstemming met de vele partners én de helderheid richting publiek is het van belang dat het museum met een meerjarenplanning gaat werken (2-3 jaar). Daarnaast is het van belang dat er niet meer alleen wordt gedacht in termen van tentoonstellingen, maar blokprogrammering wordt toegepast. Daarbij wordt bedoeld dat naast de tentoonstellingen ook de andere publieksactiviteiten zich rond bepaalde thema's bewegen en op elkaar worden afgestemd. Denk daarbij zeker ook samenwerkingen met bijvoorbeeld de Salonboot, activiteiten in het Museumweekeinde en op Monumentendag en stadswandelingen.

3.8 Samenwerkingen

Nog afgezien van samenwerking in het museum zal het museum bij het naar buiten treden blijven streven naar maximale samenwerking met andere partners. Niet zelden zijn de culturele instellingen in de regio Haaglanden vooral kleine instellingen, en is het voor het publiek én makkelijker ons te vinden wanneer we ons bundelen én is het aanbod ruimer en interessanter. Daarom is het zaak samenwerkingsverbanden als TOEN Leidschendam-Voorburg, het cultuuroverleg / de cultuurborrel LV, de Vereniging voor Musea in Zuid-Holland, het pact van Duyvenvoorde, de Vereniging Ondernemers Oud Voorburg en de Regionale Agenda Samenwerking Haaglanden te blijven koesteren en onderhouden.

Daarnaast werkt het museum samen met onder meer de Nederlandse Museum Vereniging, Stichting Museumkaart (Museumweekeinde!), Stichting Open Monumentendag, Salonboot Den Haag, Woej, Stichting Paardenkracht, Erfgoedhuis Zuid-Holland, Stichting Huygens Muziek Festival, de Kunstmarkt Voorburg en vele anderen.

3.9 Winkel

Incidenteel – zoals tijdens de Prinses Marianne tentoonstelling 2010-2011 – blijkt de winkel een potentiële bron van inkomsten. Doorgaans blijkt het moeilijk in het museum winstgevende omzet te draaien. De winkel is natuurlijk, naast een bron van inkomsten, ook een service aan de bezoeker. Het is duidelijk dat de essentie is dat op het moment dat het museum als gevolg van de programmering specifieke thema's toont, het assortiment in de winkel daarop is aangepast.

In het verleden kwam het veel voor dat assortiment na afloop van een project in het museum 'achterbleef', of dat museumpublicaties onverkoopbaar bleken. Uiteindelijk leidt dit zelfs tot problemen op de balans van het museum, wanneer grotere voorraden moeten worden afgeschreven.

Om die redenen moet de kern van het toekomstig beleid gericht zijn op het flexibel en veel aanpassen van het assortiment, het voorkomen van grote voorraden door niet zelf als uitgever op te treden en voorraden zelf tijdig te schonen en het opschonen van het bestaande aanbod (en dito voorraden).

Door middel van een webwinkel kan bovendien ook in samenwerking met exposerende kunstenaars en anderen een aanbod worden gegenereerd waarvan in het museum zelf weinig voorraad aanwezig is. Het is goed wanneer in de te vormen organisatie de winkel een eigen plaats inneemt. Alleen voortdurend 'onderhoud' en inspelen op de actualiteit kunnen de winkel een zinvolle en winstgevende activiteit maken.

4. COLLECTIE

4.1 Speerpunten 2012-2015 voor het collectiebeleid

Speerpunten voor het collectiebeleid in 2012-2015 zijn de afronding van de digitalisatie van de collectie, het beëindigen van niet meer zinvolle langdurige bruiklenen en het inrichten van structureel uitgevoerd onderzoek en ervoor zorgen dat de resultaten daarvan zijn afgestemd met en een rol spelen in het publieksaanbod.

De digitalisering is gestart door een basisregistratie in tekst in de software ADLIB. Anno 2012 wordt hard gewerkt aan een fotoproject, dat tot doel heeft om bij alle records afbeeldingen ter identificatie te kunnen voegen. Gaande dit project blijkt ook regelmatig dat de informatie in ADLIB nog niet voldoende accuraat is. Wanneer beelden zijn toegevoegd én de informatie zoveel mogelijk verbeterd, kan een volgende stap worden voorbereid, namelijk het (geheel of deels) publiceren van de collectie op de website van het museum. Hiervoor is een aparte ADLIB applicatie nodig. De financiële middelen kunnen wellicht in sponsoring worden gevonden en/of door middel van samenwerking met het Huygensmuseum worden opgebracht.

In de collectie is een groot aantal langdurig bruiklenen aanwezig. Vele van deze bruiklenen komen al jaren het depot niet meer uit. Dat kan zijn omdat ze niet meer in het tentoonstellingsbeleid passen of omdat de objecten voor het museum eigenlijk fysiek niet of maar moeilijk hanteerbaar zijn. Voor vele van de meubels die in de collectie zijn geldt dit vaak allebei: in huis gehaald voor stijlkamers die er niet meer zijn, zonder duidelijke referentie aan Leidschendam-Voorburg en voor het museum maar moeilijk verantwoord te beheren. Een aparte groep bestaat uit bruiklenen met werk van een specifieke kunstenaar, soms van een stichting (bijvoorbeeld van Marian Gobius of Else Lindorfer). Gezien de beperkte middelen van het museum en de kosten van de externe opslag die in gebruik is, heeft het prioriteit om deze langdurige bruiklenen langs te lopen en te besluiten of voortzetting ervan nog zinvol is. Gestreefd wordt ernaar om in elk geval de grotere stukken zonder lokale relevantie (zoals de meubels) naar hun bruikleengevers te retourneren, waar mogelijk.

De collectie van het museum is niet toegankelijk middels een geschreven catalogus en wordt ook voor een groot deel niet of nauwelijks gebruikt. Dat is voornamelijk een gevolg van 'onbekend maakt onbemind'. Het museum wil daarom graag een werkgroep van vrijwillige onderzoekers instellen, die tot taak heeft onderzoek te doen naar museumobjecten. Met name de herkomstgeschiedenis, de context en het verhaal dat ermee verteld zou kunnen worden in het museum zijn daarbij van belang. De onderwerpen kunnen zowel binnen de werkgroep zelf worden aangedragen als worden afgestemd met degenen die wisseltentoonstellingen voorbereiden (zowel in- als extern). Resultaten kunnen worden gepubliceerd via de site van TOEN Leidschendam-Voorburg (de lokale Wiki!) en via de eigen museumsite. Bovendien kunnen resultaten worden gebruikt bij de tentoonstellingen. Deze werkgroep moet een goed contact hebben met het professionele veld én met het lokale veld van amateur-historici.

Tenslotte is het belangrijk, juist in een vrijwilligersorganisatie, de kennis over verantwoord behoud en beheer van museumcollecties te vergroten. Daarnaast moeten een flink aantal interne spelregels worden vastgelegd. Te denken valt dan aan handleidingen c.q. procedures. Ontwikkeld zijn al: Objecten hanteren, objecten nummeren, standplaatsregistratie, adlib- zoeken, bruikleenverkeer, acquisitie en afstoting. Deze zijn verzameld op de zogenoemde 'gemeenschappelijke schijf' en dus digitaal voor alle medewerkers beschikbaar.

4.2 De bestaande collectieopbouw

Het Stadsmuseum heeft een collectie waarbij de leidende draad wordt gevormd door de relatie met kunst en geschiedenis van de gemeente Leidschendam-Voorburg. De collectie is opgebouwd uit de collectie van voormalig museum Swaensteyn (Voorburg) en een collectie die deel uitmaakte van de collectie van de voormalige Stichting Historische Collectie Veur-Stompwijk (Hicovest).

De laatste collectie heeft vooral een lokale cultuurhistorische waarde en bestaat voor een groot deel aan objecten gerelateerd aan het dagelijks leven in een agrarische gemeenschap in de 20^e en 19^e eeuw. De eerste collectie valt uiteen in een historische collectie, gerelateerd aan de geschiedenis van het dorp Voorburg, en een kunstcollectie. Binnen de kunstcollectie valt het grote aandeel op van de beeldhouwwerken uit de periode tussen 1950 en 1980, met name van de 'Nieuwe Ploeg'. Deze kunstenaarsgroep had een relatie tot de Nieuwe Haagsche School. Ook is de deelcollectie topografie

sterk vertegenwoordigd, zowel in prent als schilderij; deze collectie is voor het merendeel afkomstig uit de Swaensteijn collectie, maar heeft zowel het landschap als dorpsgezicht van Leidschendam als dat van Voorburg tot onderwerp.

Een aparte plaats wordt ingenomen door de archeologische collectie. In het museum is traditioneel een presentatie van – veelal Romeinse – archeologica. Deze objecten zijn echter geen eigendom van het museum maar langdurig bruikleen van vooral het Rijksmuseum van Oudheden (Leiden) en het Provinciaal Archeologisch Depot (Alphen a/d Rijn).

4.3 De gewenste collectieopbouw: acquisitie en afstoting

Het verleden begint in het heden. Historische musea zijn steeds meer van dat besef doordrongen, en velen beschouwen zich ook niet meer persé als ‘historisch’ museum. Om het heden te begrijpen, wordt óók het verleden getoond. Eigentijds en participatief verzamelen zijn hierin sleutelwoorden.

De collectie van het Stadsmuseum, zowel op het gebied van geschiedenis als die van kunst, houdt eigenlijk op in 1980. Dat is geen wenselijke situatie. Voor de periode 2012-2015 zou daarom het verzamelen van eigentijdse objecten voorop moeten staan.

De historische collectie is verder uitermate zwak als het gaat om voorwerpen met grote cultuurhistorische waarde tussen 1500 en 1850. Met uitzondering van prenten, beschikt het museum over deze periode – de Nieuwe Tijd in de geschiedenis – maar zeer beperkt over originelen. Dat is zelfs het geval bij de deelcollectie rond Prinses Marianne. Onderzoek naar en koesteren van die authentieke objecten die er zijn, zoals bijvoorbeeld de kleding van C. van der Does uit 1827 of de schuttersvlag uit 1787, zijn daarom heel belangrijk. Net zo duidelijk is het dat elke gelegenheid deze collectie zinvol aan te vullen, moet worden aangegrepen.

Op het gebied van kunst zou het af te raden zijn, nu alle levende kunstenaars in de gemeente te willen verzamelen. Het museum moet zich concentreren op die kunst, die deel uitmaakte van de Nieuwe Ploeg óf de Nieuwe Haagse School, en proberen hierin een werkelijk sterke collectie op te bouwen. Daarnaast ligt het voor de hand om vooral experimentele talenten uit de gemeente te tonen en verzamelen, omdat de ‘geest van vernieuwing’ van de Nieuwe Ploeg in de huidige tijd zijn equivalenten zal hebben.

Omdat het museum maar over geringe middelen voor collectiebeheer beschikt, zoals kleine depots op verdiepingen, geringe financiële middelen en professionele kennis, moet het museum bij het verwerven en afstoten van voorwerpen ook een afweging maken op basis van de mogelijkheden een object verantwoord te kunnen beheren.

Het beëindigen van de langdurige bruiklenen van een aantal grotere meubelstukken, die nu extern zijn opgeslagen, ligt voor de hand en behoort prioriteit te hebben. Feitelijk vormen deze stukken een last uit het verleden aangezien ze niet passen in het huidige expositiebeleid.

Na de samenvoeging van de collecties van de in 2008 gefuseerde stichtingen Swaensteijn en Hicovest en de daaropvolgende sanering van met name de collectie Hicovest, is een groot afstotingsvraagstuk voor het museum in de periode 2012-2015 niet aan de orde. Dat laat onverlet, dat afstoting van individuele stukken nog altijd een optie kan zijn, net zo als verwerving dat is. Voor 2012-2015 is het vooral van belang om het grote aantal langdurig bruiklenen op te schonen, hetgeen deels als afstoting kan worden beschouwd.

Selectie aan de poort, het zeer kritisch bezien of schenkingen wel moeten worden aanvaard, zou gezien de zeer geringe depotruimte en de dito middelen een bijna automatische reflex van het museum moeten zijn. Alleen voorwerpen met een uitzonderlijke historische waarde (erfgoedfunctie) of uitzonderlijke presentatiekwaliteiten (stukken die veel in het museum geëxposeerd zullen worden vanwege hun uitstraling) zouden moeten worden toegevoegd aan de collectie.

4.4 Registratie, digitalisering

De registratie in ADLIB, opgezet tussen 2008 en begin 2010, vertoont nog vele hiaten. Ook blijkt bij steekproefs gewijze controles dat veel objecten niet fysiek zijn genummerd. Aanvang 2012 is begonnen met het systematisch digitaal fotograferen van de collectie. Eind 2012 moet dit fotografieproject, dat wordt uitgevoerd door een medewerker in het kader van een gesubsidieerde ‘opstapbaan’ van de gemeente Rijswijk, zijn afgerond. Dan moeten de foto’s ook zijn gekoppeld aan ADLIB. Hiermee verkrijgt het museum een belangrijk instrument tot haar beschikking voor beheer en ontsluiting van de collectie.

De registratie, zeker ook de standplaatsregistratie, zou voortdurend onderdeel moeten zijn van het werk van een aantal daarmee belaste vrijwilligers, die eerst systematisch alle - vermoedelijk 6.000 objecten – moeten nalopen op fysieke nummering, registratie in ADLIB en koppeling met een foto.

Dat is tijdrovend, want omdat juist de fysieke nummering veelal ontbreekt, moet van elk object eerst in de digitale (ADLIB) en later de papieren (oude kaartenbakken) registratie worden nagegaan of niet al nummers zijn toegekend. Indien dat niet voldoende gebeurt, dreigen objecten dubbel te worden geregistreerd, hetgeen administratieve vermissingen in de hand werkt.

Een ander probleem is dat de registratie in ADLIB nog niet consequent is in woord- en termengebruik. Ook duidelijke keuzes ten aanzien van te gebruiken thesauri moeten worden gemaakt en de registratie doorlopen worden op een consequent gebruik daarvan.

Als de fysieke en digitale registratie op orde is en voor het merendeel foto's zijn gekoppeld, kan worden gedacht aan ontsluiting van (een deel van) de collectie op internet. Het zou mooi zijn als dit nog in de beleidsperiode kan worden gerealiseerd. Dat zal ook van fondsen en sponsors afhangen: er is een goede web applicatie van ADLIB op de markt verkrijgbaar, maar dat is een serieuze investering.

4.5 Behoud en beheer

De collectie van het museum bevindt zich in een matige tot redelijke conditie. Een niet onbelangrijk deel van de collectie is in een toestand die weliswaar stabiel, maar niet presentabel is. Het is belangrijk dat in de beleidsperiode 2012-2015 deze toestand niet verder verslechterd. Ruimte voor actieve conservering (restauratie) zal in de beleidsperiode helaas alleen incidenteel op basis van sponsoring kunnen worden gevonden. Alhoewel het goed is dat dit gebeurt, is de eerste prioriteit het voorkomen van (verder) verval en het veilig stellen van een verantwoord beheer.

De depots van het museum aan de Herenstraat 101 zijn klein. De zolder is bovendien niet geschikt als depot. Wel kan hier waarschijnlijk veel winst gemaakt worden met enkele eenvoudige bouwkundige ingrepen, zoals het verminderen van de stof val door het dak.

De klimaat- en vochtomstandigheden moeten voor een gemengde collectie als die van het museum stabiel zijn, ongeveer 18-22 graden celsius temperatuur en 50-55% rH relatieve vochtigheid zijn. Het gebouw dient, zo leren de klimaatgrafieken uit het verleden van het museum, zich redelijk goed voor het scheppen van deze omstandigheden. Enige bijsturing is wel vereist. Hiervoor zijn – verouderde – be- en ontvochtigers in het museum aanwezig. Die moeten worden bijgevuld en gelegegd. Om de klimaatschommelingen in beeld te houden, beschikt het museum over thermo-hygrografen. Deze zijn weliswaar oud, maar voldoen nog goed, mits elk jaar herijkt.

Een controle routine op insecten, beesten, aantasting door schimmels enzovoorts moet worden opgesteld. De depots moeten worden schoongemaakt met speciale stofzuiger(tjes).

De beelden en andere drie dimensionale voorwerpen in de open depots op zolder, moeten eigenlijk worden voorzien van dozen en zuurvrij buffermateriaal, om mechanische schade te voorkomen. De beelden worden redelijk veelvuldig verplaatst en op die manier wordt dit vergemakkelijkt. Bovendien blijven zo standplaatsen (met de doos) bezet als een object opgesteld is in het museum. Tenslotte, op deze manier wordt haastwerk bij bruikleenverkeer ten aanzien van het verantwoord vervoer vermeden.

Er is het risico dat wat zich binnen de dozen voltrekt aan de waarneming onttrekt. Daarom is het raadzaam om de dozen steekproefsgewijs te controleren (te openen).

Deze werkzaamheden zullen worden gegoten in een checklist, met behulp van de Spectrum-standaard, in het bezit van het museum. Een werkgroep moet voor deze en andere werkzaamheden op het gebied van collectiebehoud en beheer verantwoordelijk worden. Daarbij hoort ook een scheiding der verantwoordelijkheden: het hanteren van museumvoorwerpen, ook bij inrichting en bezichtiging, moet alleen mogelijk zijn in de aanwezigheid en onder verantwoordelijkheid van de gespecialiseerde medewerkers, ook als het vrijwilligers zijn. Voor dergelijke vaardigheden bestaan bovendien gesubsidieerde, korte cursussen, bijvoorbeeld bij het Erfgoedhuis Zuid-Holland.

4.6 Bruikleenverkeer

Het bruikleenverkeer valt per definitie uiteen in uitgaande bruiklenen en inkomende bruiklenen. Het bruikleenverkeer van het Stadsmuseum zou in de toekomst anders uitvallen dan in een normale museumsituatie, wanneer andere gebruikers tentoonstellingen organiseren.

Uitgaand bruikleenverkeer, het uitlenen van werken uit de collectie aan derden, is in de regel goed voor het museum. Het verhoogt de bekendheid van de collectie, voegt niet zelden inhoudelijke kennis toe en vergroot het netwerk. Bovendien zijn zeker stukken uit depot natuurlijk beter af wanneer zij voor een groot publiek zichtbaar zijn. Gevaar is natuurlijk dat de objecten schade oplopen als gevolg van het bruikleen.

Om die reden is het logisch, om bruiklenen alleen toe te staan, wanneer de bruikleennemer met de nodige museale voorzichtigheid met objecten om gaat. Gebruikelijke condities zijn een stabiel klimaat (18-21 graden celsius, niet meer schommelingen dan 2 graden celsius per 24 uur, een luchtvochtigheid van tussen de 45 en 55 % rH), een verzekering van de objecten all-risks en 'van spijker tot spijker' en inbraak- en brandbeveiliging op de expositielocatie ter plekke. Het Stadsmuseum kent standaard bruikleencontracten waar deze voorwaarden (en meer) in omschreven staan. In bijzondere gevallen kan het museum natuurlijk besluiten van deze condities af te wijken, maar daar zou het voorzichtig mee zijn. Hoe meer uitzonderingen worden gemaakt, hoe lastiger het wordt om de regels nog te handhaven.

Doordat het Stadsmuseum investeert in een goed stofvrij en museaal verantwoord (ook op klimaatgebied!) vitrinesysteem, de belichting in de hand houdt bij papieren en textiele objecten (max. 50 Lux!) en over een goed beveiligingssysteem beschikt, kan het de meeste interessante bruiklenen van andere musea verkrijgen. Hierdoor is het mogelijk interessante aanvullingen voor lokale collecties in te lenen op projectbasis.

Inkomend bruikleenverkeer vindt vaak plaats wanneer expositie worden aangevuld. Ook dit is in de regel goed voor het museum. De meerwaarde zit in aantrekkelijker exposities, context en vergroting van kennis over de objecten. Bij inkomend bruikleenverkeer is het museum degene die verantwoordelijk is voor verzekering, transport, handling en inrichting en zowel de kosten als de risico's draagt. Het is van groot belang dat het Stadsmuseum daarbij de ambitie hoog, maar niet te hoog legt. Vooral de hanteerbaarheid op museaal verantwoorde wijze van kwetsbare of ingewikkelde objecten is door de geringe capaciteit en professionele kennis een probleem. Dit kan worden opgelost door in dergelijke gevallen te accepteren dat voor bijvoorbeeld het verantwoord inrichten van grote objecten, textiele objecten, olieverf op panelen en dergelijke restauratoren op uur basis worden ingehuurd voor de inrichting. De kosten die dit met zich meebrengt, brengen vanzelf de nodige voorzichtigheid en terughoudendheid in huis.

Een interessante partij om voor bruiklenen zaken mee te doen zijn de particuliere verzamelaars, zeker die uit de gemeente of met een band met het museum. Er zijn in Leidschendam-Voorburg vele particuliere verzamelaars met collecties van lokaal, regionaal en soms zelfs nationale kwaliteit. Door juist met hen zaken te doen kan het Stadsmuseum ook haar draagvlak vergroten en echt een museum van de plaatselijke gemeenschap zijn.

Ook ten aanzien van exposities georganiseerd door derden, moet duidelijk zijn dat het museum uiteindelijk de bruikleennemer van daar tentoon gestelde werken is. Het museum moet beschikken over verzekeringspapieren – waarvan het de kosten eventueel kan overhevelen naar de organisator – en behoudt de verantwoordelijkheid over wat zij wel en niet een veilige wijze van transporteren, inrichten en tentoonstellen acht. Voor alle objecten zouden daarom ook bruikleenpapieren moeten worden opgesteld en getekend.

4.7 Onderzoek

Het bewaren, ontsluiten en tentoonstellen van een collectie impliceert ook het voortdurend uitvoeren van onderzoek naar objecten uit die collectie. Daarbij gaat het om onderzoek naar herkomst, functie en gebruik van objecten, dan wel de contextuele waarde ervan – bijvoorbeeld naar de gebruikers van een object. Dat onderzoek, om zich zelf al waardevol, behoort gekoppeld te zijn aan een breder gebruik van de collectie. Immers, onbekend maakt onbemind: voorwerpen waar niets over bekend is, komen ook het depot niet uit. Onderzoek levert ook weer ideeën voor exposities en publicaties.

Ook vrijwilligers kunnen verantwoord onderzoek doen, juist wanneer zij zich van hun grenzen en beperkingen bewust zijn.

Om de resultaten van het onderzoek ten goede te laten komen aan de exposities, is het van belang dat er een aanspreekpunt is voor onderzoek – een werkgroep ligt voor de hand – waarmee de onderzoeksvoorwerpen kunnen worden afgestemd. De werkgroep die tentoonstellingen organiseert,

kan bij de onderzoekswerkgroep te rade voor ideeën, maar kan ook vragen stellen voor onderzoeksgegevens van specifieke objecten uit de collectie. Ook andere gebruikers kunnen de groep gebruiken voor het maken van dwarsverbanden met de museum collectie. Wanneer bijvoorbeeld de kunstenaarsvereniging een expositie organiseert met veel werk uitgevoerd met aquarel, kan de werkgroep suggesties aandragen voor dergelijke stukken uit de eigen collectie die aan de tentoonstelling kunnen worden toegevoegd.

Door TOEN Leidschendam-Voorburg, met name de Wiki, is er de mogelijkheid om onderzoeksresultaten ook los van de exposities te publiceren. Dat is voor de onderzoekers erg stimulerend. Tegelijkertijd zouden de resultaten kunnen en moeten worden verwerkt in het collectieregistratie systeem ADLIB en de website van het museum zelf.

5. FACILITAIRE ZAKEN

5.1 Gebouw- en inventarisbeheer

De panden van het museum aan de Herenstraat, 101 en 97, worden gehuurd van de gemeente.

Het meer jaren onderhoud van het pand voor wat betreft het eigenaarsdeel, valt onder de afdeling Accommodaties en de afdeling Realisatie en Beheer van de gemeente Leidschendam-Voorburg. Het huurders deel van het onderhoud moet worden gedaan door het museum zelf. Met een herinrichting en verbouwing zal in elk geval de afwerking van muren, plafonds en vloeren de komende jaren niet veel aandacht vragen.

Voor klein onderhoud en kleine vervangingen heeft het museum een klein budget beschikbaar en een aantal vrijwilligers om de bijbehorende werkzaamheden uit te voeren.

Kantoorinventaris is c.q. wordt vervangen in 2012. Voor het inregelen van een nieuwe oplossing voor de telefonie – de huidige functioneert slecht, is verouderd en onbetrouwbaar – het regelen van de ICT aansluitingen, plaatsingen van de kantoren, regelen van een brandwerende kast en een kleine kluis, wordt bij de verbouwing een portefeuille gemaakt. Mogelijk wordt deze expertise ingehuurd.

Het museum zal iemand aanstellen, die na de verbouwing verantwoordelijk is voor toezicht op en functioneren van het gebouw en de technische installaties en daarin als aanspreekpunt kan dienen. Voor de uitvoering moet deze persoon op meerdere mensen kunnen terugvallen, maar het is tegelijkertijd van belang dat er één aanspreekpunt is.

5.2 ICT

Het museum beschikt over een netwerk van vier nieuwe en één oude computer, een server en twee printer-scanners aangeschaft in 2011. Daarbij is tevens software (vooral de Windows 7 netwerk versie, Office 2010) aangeschaft. De collectieregistratie draait op ADLIB. Voor (eenvoudige) beeldbewerking is een stand-alone versie van Photoshop Elements 7 beschikbaar.

Met name het netwerk was een fikse investering, die echter economisch al weer achterhaald zal zijn in 2014. De afschrijvingstijd van hard- en software bedraagt immers drie jaar. Het museum zal daarom op de meerjarenbegroting geld reserveren om indien nodig stapsgewijs vervanging op dit systeem te plegen (zie financiën).

Het museum heeft de laatste jaren altijd beschikt over een aparte, vrijwillige, ict-functionaris, en wil dat ook in de toekomst blijven doen. De benodigde kennis is immers zeer specifiek en niet ter zake kundige personen doen meestal meer kwaad dan goed. Deze persoon heeft op de computers dan ook als enige de status van ‘administrator’ en kan dus als enige de basis configuratie van de computers aanpassen.

ADLIB vereist zeer specifieke kennis. Het is het streven van het museum om iemand te vinden die op vrijwillige basis kan functioneren als ADLIB applicatie beheerder. In elk geval moeten de mensen die regelmatig met ADLIB werken, een eenvoudig gebruikerscursus basis volgen. Ook voor ADLIB geldt dat er eenvoudig dingen in het systeem ‘vervuild’ kunnen raken, hetgeen de waarde van je database sterk ondergraaft. Gezien het belang van de koppeling van beelden met ADLIB stelt het museum bij voorkeur iemand hiervoor aan die ook kennis en ervaring heeft van het werken met beeldbestanden. Mocht dat niet in één hand te vinden zijn, dan in de vorm van twee vrijwilligers.

Deze groep – de ICT-ers – moeten nauw samenwerken met degenen die het digitaal marketingplan uitvoeren en derhalve de Social Media en de website van het museum onderhouden!

5.3 Veiligheidszorg

Veiligheidszorg wordt hier gedefinieerd als het geheel aan visie, beleid, procedures en maatregelen, opleiding en uitvoering op het gebied van beveiliging en veiligheid. Het is belangrijk dat het geheel wordt vastgelegd in een aantal documenten, waar de specifieke maatregelen, voorzieningen en volgorde van activiteiten over de kwaliteit van veiligheidszorg zijn vermeld. Belangrijkste

doelstellingen zijn het optimaliseren van de fysieke veiligheid van personeel en bezoekers, de veiligheid van de collectie en tenslotte het voorkomen onbevoegde en illegale inbreuk op de bedrijfsvoering van het museum.

In 2012 is door Broshuis Consultancy een zogenoemde ‘veiligheids-quick-scan’ uitgevoerd, waarbij is geïnterviewd welke zaken door het museum moeten worden geregeld om aan de moderne eisen op het gebied van veiligheid, alsmede de bestaande regelgeving op dit gebied, te voldoen. Naast een flink aantal hiaten die moeten worden gevuld in de lange rij te nemen maatregelen, valt op dat die zaken die door het museum in het verleden wel geregeld zijn, niet zijn verzameld op een plek – niet fysiek en niet op papier. Daarom is vervolgens met Broshuis Consultancy een traject aan te gaan om te komen tot een gestructureerde aanpak. Daarbij zal volgens de volgende structuur documentatie en beleid worden opgezet:

Beleidsdocument Veiligheidszorg

Veiligheidsplan

- BHV organisatie
- Ontruimingsplan

Beveiligingsplan

- Risico inventarisatie
- Inbraak- en brandalarm
- Procedures en maatregelen

Bedrijfsnoodplan

- Gebouwen
- Personen
- Collecties

Samen met Broshuis Consultancy is een soort sjabloon gemaakt, waarin zowel de beleidsparagrafen kunnen worden ingevuld, de te nemen maatregelen kunnen worden geïnterviewd als bij wijze van bijlage de procedures, afspraken, handleidingen en plattegronden kunnen worden gevoegd als bijlage.

Dit sjabloon is feitelijk een soort ingekochte standaard, waar door middel van knippen, plakken en kopiëren een eigen veiligheidszorgplan gemaakt kan worden.

Omdat in de toekomst veel verschillende mensen in het gebouw werken, is het belangrijk dat alle procedures en informatie fysiek én digitaal op één plek terug te vinden is. Tevens is het van belang dat hierop in de nieuwe organisatie één, hooguit twee, personen aanspreekbaar zijn.

De grootste uitdaging voor de vrijwilligersorganisatie zal misschien zijn een voldoende aanwezigheid van BHV-ers en fysieke capabele mensen voor eventuele ontruiming in het gebouw te hebben. Het is in elk geval noodzakelijk, vanuit de meest elementaire veiligheidsoverwegingen, om hiervoor zorg te dragen, zeker gezien het vergrijzende vrijwilligersbestand.

De voornaamste investering moet gedaan worden in menskracht, in termen van tijd. Qua infrastructuur zullen bij de verbouwing de inbraak- en brandalarmsystemen van Herenstraat 101 doorgetrokken moeten worden naar Herenstraat 97. Het aantal brandblussers kan gelijk blijven (97 beschikt al over een eigen exemplaar). Het meeste werk zit in het opstellen van de plannen, verzamelen van procedures en het opleiden en instrueren van personen.

5.4 Verzekeringen

Apart aandacht verdienen de verzekeringen. Er zijn zowel verzekeringen ten aanzien van personen, gebouw als collecties. Ten aanzien van personen geldt dat er bij de gemeente een doorlopende vrijwilligersverzekering is. Ervaring leert echter dat deze verzekering lang niet alle voorstelbare schadegevallen dekt. Zo is bij een ongeluk tijdens het werken met tentoonstellingspanelen een ruit in het pand beschadigd geraakt, waarbij de diverse verzekeringen (WA-van de betrokkene, vrijwilligersverzekering) elkaar de Zwarte Piet toegeschoven. Het is verstandig en de intentie om met de gemeente de verzekeringen ten aanzien van personen en gebouw eens goed door te lopen en tot een dekkende portefeuille te komen. Rondom het gebouw geldt bijvoorbeeld dat de gemeente verantwoordelijk is voor casco en andere verzekeringen.

De verzekering ten aanzien van de collectie is een belangrijke kwestie. Momenteel heeft het museum een verzekering lopen bij Mooijman Assurantiën (tussenpersoon, polis van Axxa) waarbij de collectie all-risk verzekerd is alsmede tot een maximum van € 40.000 te verzekeren waarde aan bruiklenen. Daarbij is gebleken dat Mooijman ongeveer twee keer zo duur is als AON Artscope, maar dat de laatste haar premie wel afstemt op het niveau van het alarm-systeem. Momenteel zou het museum met het alarmsysteem onder beveiligingsniveau '2' vallen, omdat de doorkoppeling alleen via de telefoon/ISDN lijn plaats heeft. Veiliger (en duurder) is tevens een draadloze doorkoppeling naar de nooddiensten te hebben, zodat de verbinding niet kan worden doorgesneden.

Of dit een zinnige investering is voor het museum, hangt af van de ambitie ten aanzien van het inlenen van waardevolle museumobjecten van andere musea. De verzekeringskwestie is voor het museum belangrijk genoeg om hiervoor een apart aanspreekpunt in de organisatie op te nemen.